

Jelena Antić¹

UDC 34:005.742-057.162(497.11)

Pregledni rad

Primljen: 25. 01. 2022.

Prihvaćen: 13. 05. 2022.

ODGOVORNOST DIREKTORA U PRAVU REPUBLIKE SRBIJE

REZIME: Predmet rada su položaj direktora privrednog društva, njegova odgovornost, kao i posledice različitih vidova odgovornosti. Kroz teorijska razmatranja prikazani su osnovni principi funkcionisanja moderne uprave privrednog društva. Pravila ponašanja se ispituju, analiziraju i povezuju korišćenjem normativnog metoda, uz neizostavnu primenu dogmatičkog i sociološkog metoda, s obzirom na to da je pozitivno pravo odraz vrednosnog sistema u društvu. Autor se bavi analizom zakonske regulative u ovoj oblasti, dotičući sve aspekte pravne odgovornosti, s ciljem sveobuhvatnog prikaza prava, obaveza i odgovornosti direktora u domaćem pravu, s osvrtom na savremene tendencije u svetu u ovoj oblasti. Uporednopravna analiza pokazuje prednosti i nedostatke različitih rešenja, ali i primenljivost određenih instituta u okviru našeg pravnog sistema.

KLJUČNE REČI: odgovornost, direktor, kontrola, korporativno upravljanje

1. Uvodna razmatranja

Direktori ili članovi upravnog odbora pripadaju organima uprave privrednog društva, što znači da vode poslove unutar društva i zastupaju društvo u odnosima s trećim licima. Njihova prava i obaveze određeni su zakonom i internim aktima društva (pre svega statutom). Prilikom preduzimanja pravnih radnji i kreiranja pravnih akata oslanjaju se na svoju stručnost, iskustvo i savest. Zakonska regulativa sadrži pravila ponašanja koja ih obavezuju na taj način što mogu biti pozvani

¹ *Master diplomirani pravnik, Beograd, e-mail: antic.d.jelena@gmail.com

na odgovornost u slučaju njihovog nepoštovanja. U tom smislu, autor predočava posledice lošeg upravljanja, ali i ističe potencijalne mehanizme zaštite direktora i samih privrednih društava, s napomenom da je odgovarajuća pravna regulativa najbolja prevencija nastanka štete za sve zainteresovane strane. Primarno zainteresovane strane u poslovnom okruženju jesu vlasnici, uprava, klijenti, zaposleni i regulatorna tela. Sekundarnu interesnu grupu čine kreditori, razne interesne grupe, životna sredina itd. (Peart & Knowles, 2018, str. 89). U modernoj teoriji i praksi sve su zastupljenija shvatanja o višedimenzionalnim ciljevima privrednog društva. Pored interesa članova, postoje i drugi društveni interesi koji se ne smeju zanemarivati (Radović, 2021, str. 2). Od početka 21. veka primećuje se porast problematičnog ponašanja korporacija u vezi s društvenim i ekološkim pitanjima.² Otuda sve veća potreba za usklađivanjem korporativnog upravljanja i društveno odgovornog poslovanja. Nasuprot tome, prisutan je i stav da bavljenje etičkim pitanjima pri upravljanju kompanijama može imati ozbiljne posledice po finansijske rezultate (Zaman, Jain, Samara, & Jamali, 2020, str. 3 i 10). Prof. Friedman (*Friedman doctrine*) koristi termin *socijalne odgovornosti*, postavljajući pitanje da li direktori u tom svojstvu imaju socijalnu odgovornost.³ Ako imaju, to znači da ne moraju nužno da postupaju u interesu akcionara (Radović, 2021, str. 39). Određenje pravne prirode privrednog društva kao ugovora u nekim pravnim sistemima negira koncept njegove društvene odgovornosti. Naime, ako je kompanija samo ugovor vlasnika, onda ona ima samo ugovorne obaveze da maksimalizuje interese vlasnika (Vasiljević, 2021, str. 54).

Adekvatna pravna regulativa treba da podstakne direktora da radi u najboljem interesu privrednog društva uz poštovanje principa druš-

² Na primer, slučaj izlivanja nafte u Meksičkom zalivu iz 2010. godine ili emisija štetnih gasova kod automobila marke *folksvagen*, povodom koje je reagovala američka Agencija za zaštitu životne sredine (EPA) i dr. Više o tome: Rashid Zaman, Tanusree Jain, Georges Samara, Dima Jamali, Corporate governance meets corporate social responsibility: Mapping the interface, *Business & Society*, 61(3), 690–752, 2020.

³ Prema Fridmanovoj doktrini, uprava društva je dužna da postupa isključivo u interesu članova. Više o tome na: <https://www.nytimes.com/1970/09/13/archives/a-friedman-doctrine-the-social-responsibility-of-business-is-to.html>

tveno odgovornog poslovanja. Da bi se to postiglo, potrebno je pružiti podsticaje članovima uprave i uspostaviti efikasan mehanizam kontrole. Jedan od najboljih mehanizama jeste tržište koje podstiče upravu na efikasno poslovanje s obzirom na postojanje mogućnosti njihove zamene (Jovanović Zattila, 2016, str. 190).

2. Status i funkcija direktora u privrednom društvu

Prema Zakonu o privrednim društvima⁴ (dalje: ZPD), privredno društvo ima jednog ili veći broj direktora koje imenuje skupština društva. Dužina trajanja mandata direktora određuje se statutom društva uz poštovanje zakonom predviđenog maksimuma od četiri godine. Funkcija direktora u privrednom društvu može prestati na tri načina: prestankom mandata, razrešenjem i ostavkom direktora.

U zavisnosti od položaja i nadležnosti, direktore možemo podeliti na izvršne i neizvršne. Uloga izvršnih direktora je poslovođenje i zastupanje. Prvi pojam se odnosi na vođenje poslova unutar društva, dok se zastupanje odnosi na poslove izvan društva, tj. zaključivanje poslova s trećim licima. Društvo može imati, osim direktora, i zastupnike koji nisu direktori. S druge strane, funkcija direktora nije isključivo zastupanje društva, već i poslovođenje (Stefanović, 2013, str. 379 i 380). Društvo može izdvojiti sredstva za korišćenje profesionalnih saveta stručnjaka u odgovarajućoj oblasti, kako bi direktor ostvario pravo na tačno, potpuno i blagovremeno informisanje (Kodeks korporativnog upravljanja, princip 8). Informisanost i transparentnost su neophodan preduslov za obavljanje poslova prema principima korporativnog upravljanja OECD-a. Zakon predviđa da neizvršni direktori nadziru rad izvršnih direktora i predlažu poslovnu strategiju društva (čl. 390 ZPD-a). Za neizvršne direktore važi i specifično ograničenje, a to je da ne mogu biti zaposleni u privrednom društvu, niti članovi nadzornog odbora.

Značaj funkcionisanja ovog organa u privrednom društvu naročito je istaknut pojavom korporativnog upravljanja kao relativno nove pravne oblasti. Savremeno korporativno upravljanje karakterišu transparen-

⁴ „Sl. glasnik RS“, br. 36/2011, 99/2011, 83/2014 – dr. zakon, 5/2015, 44/2018, 95/2018, 91/2019. i 109/2021.

tnost, dužnost lojalnosti i odgovornost uprave (Đurić, 2021, str. 193). Naime, direktori zbog svoje uloge u društvu često imaju mogućnost da preduzimaju radnje u svom interesu, zanemarujući interes privrednog društva. Suprotstavljeni interesi uprave i vlasnika vode tzv. agencijskom problemu.⁵ Jedno od rešenja ovog problema predstavlja tržište menadžera (engl. *market for managers*) na kome menadžeri u zavisnosti od uspeha mogu biti nagrađeni ili kažnjeni (Đorđević, 2004, str. 191 i 212). Pored toga, približavanje interesa vlasnika i uprave daje dobre rezultate jer su članovi uprave motivisaniji da doprinesu ostvarenju zajedničkih vrednosti, što se odražava na ekonomske parametre (Jones, Harrison, & Felps, 2018, str. 376).

3. Zakonska regulativa odgovornosti direktora u pravu Republike Srbije

Odgovornost direktora se u savremenoj pravnoj nauci posmatra s dva aspekta: kao pravna i društvena odgovornost (društveno odgovorno poslovanje).⁶ Cilj ovog rada jeste analiza pravne odgovornosti direktora privrednog društva u pravu Republike Srbije s osvrtom na tendencije u uporednom pravu, pa ćemo u nastavku rada prikazati različite vrste pravne odgovornosti i njihove posledice.

3.1. Statusna odgovornost

Za članove upravnog odbora može se reći da se na izvestan način nalaze u podređenom položaju u odnosu na skupštinu društva. U jednodomnom sistemu uprave, direktor je odgovoran za svoj rad skupštini,

⁵ Agencijski problem se u teoriji definiše upravo kao sukob interesa agenta (članova upravnog odbora) i principala (akcionara ili članova) u tom smislu što principal angažuje agenta da radi u njegovom interesu, međutim, u samom procesu rada može doći do situacije da agent preduzima radnje i poslove u svom najboljem interesu, a na štetu principala.

⁶ Kodeks korporativnog upravljanja u rečniku pojmova definiše društveno odgovorno poslovanje kao koncept po kome društva integrišu ekonomske, pravne, filantropske, društvene i ekološke teme i pitanja u svoje poslovne aktivnosti, kao i u interakciju s nosiocima interesa na dobrovoljnoj osnovi.

što se manifestuje pre svega u obavezi izveštavanja skupštine (čl. 399 ZPD-a). U dvodomnom sistemu upravljanja, članovi nadzornog odbora imaju dužnost izveštavanja skupštine. Statusna odgovornost može imati za posledicu razrešenje direktora i bez navođenja razloga (čl. 395 ZPD). Ukoliko se u sudskom postupku utvrdi postojanje povrede pravila o odobravanju poslova u kojima postoji lični interes lica iz člana 6. stav 1 tačka 4) ZPD-a, nadležni sud će izreći i meru privremenog ograničenja prava vršenja funkcije direktora u trajanju od 12 meseci. Iako se u ovom slučaju radi o tužbenom zahtevu za naknadu štete, izricanje privremene mere ima i statusnopravne elemente.

3.2. Imovinska odgovornost

S obzirom na to da odgovornost proizlazi iz dužnosti, pre svega treba identifikovati dužnosti direktora prema privrednom društvu. Iz odredaba navedenih u zakonu mogu se uočiti tri opšte dužnosti koje direktor ima prema društvu:

- a) dužnost pažnje (*Duty of care*);
- b) pravilo poslovne procene (*Business judgment rule*) i
- c) dužnost lojalnosti (*Fiduciary Duties*).
- d)

Zakon izričito propisuje dužnost pažnje zahtevajući pažnju dobrog privrednika uz obavezu primene stručnog znanja i iskustva ukoliko ih poseduje, a pravilo poslovne procene sadržano je u odredbama o zasnivanju poslovne procene na informacijama i mišljenjima lica koja su stručna za odgovarajuću oblast, za koja veruju da su u tom pogledu savesna i kompetentna. Direktor neće odgovarati za štetu ukoliko dokaže da je prilikom odlučivanja postupao savesno, pouzdavajući se u mišljenje stručnjaka, pri čemu nije imao razloga za sumnju (Stefanović, 2013, str. 398). Dužnost lojalnosti zahteva da članovi upravnog odbora vrše svoja ovlašćenja u interesu društva kao celine (Mihajlović, 2018, str. 2). Ne sme se dozvoliti da lični interesi preovladaju nad interesima društva (Međunarodna finansijska korporacija, 2011, str. 110). Po ovom osnovu, direktori su dužni da prijave postojanje ličnog interesa u određenom

pravnom poslu⁷, da izbegavaju sukob interesa, čuvaju poslovnu tajnu i poštuju pravilo zabrane konkurencije. Po sadržini dispozicije slično ovim odredbama jeste i krivično delo zloupotreba poverenja u obavljanju privredne delatnosti (čl. 224a KZ-a). U slučaju prouzrokovanja štete, direktor odgovara privrednom društvu. Rok zastarelosti za podnošenje zahteva za naknadu štete iznosi tri godine od dana nastupanja štete.

3.2.1. Tužbe sa zahtevom za naknadu štete

Tužba zbog povrede dužnosti prema društvu može se podneti u roku od šest meseci od dana saznanja za učinjenu povredu (subjektivni rok), a najkasnije u roku od pet godina od dana učinjene povrede (objektivni rok). Podnosilac tužbe može biti:

- privredno društvo;
- član društva kome je prouzokovana šteta (individualna tužba) i
- član ili grupa članova društva koji u svoje ime a za račun društva podnose tužbu zbog prouzrokovanja štete (derivativna tužba).

Postupak pred sudom za naknadu štete mogu inicirati i drugi subjekti: zaposleni zbog nezakonitog otkaza ili drugih povreda ugovora o radu; lica van privrednog društva u slučaju povrede pravila iz oblasti poreskog prava, prava potrošača, prava konkurencije itd. Pored navedenog, direktori mogu biti pozvani na odgovornost povodom stečajnog postupka ili postupka preuzimanja privrednog društva, na kojima se nećemo zadržavati u ovom radu.

3.3. Krivičnopravna odgovornost

Propisivanje krivičnih dela u ovoj oblasti služi zaštiti osnovnih društvenih vrednosti kroz odgovornost koju direktor privrednog društva ima prema državi i društvu. Krivični zakonik u čl. 223–245 propisuje krivična dela usmerena protiv privrednog društva ili drugog lica. Dužnost lojalnosti koja u ZPD-u štiti privredno društvo, u Krivičnom

⁷ Čl. 66 pod nazivom „Odobrenje pravnog posla ili radnje u slučaju postojanja ličnog interesa“ izmenjen je novim Zakonom o izmenama i dopunama ZPD-a.

zakoniku se javlja kroz propisana krivična dela kao što su zloupotreba poverenja, narušavanje poslovnog ugleda i kreditne sposobnosti, oduzimanje poslovne tajne i dr. Kada je reč o privrednom kriminalitetu, kao značajan problem ističu se poreska krivična dela za čije suzbijanje je potrebna dosledna primena odgovarajućih propisa, kao i institucionalna reforma koja bi trebalo da obuhvati unapređenje efikasnosti Poreske uprave i sudskog sistema (Dimić & Božić, 2020, str. 6). Uvidom u odredbe privrednog i krivičnog zakonodavstva, konstatujemo postojanje doslednosti u propisivanju dužnosti i zabrana koje su postavljene direktoru privrednog društva, iako su ovim propisima zaštićeni interesi različite prirode.

4. Savremene tendencije u oblasti odgovornosti direktora

Poslednjih decenija akcenat je stavljen na uspostavljanje dobre prakse korporativnog upravljanja čije središte zauzima upravo direktor kao organ upravljanja. Korporativno upravljanje omogućava društvu efikasno vođenje poslova i zaštitu vlasnika i drugih strana koje imaju legitimne interese u društvu (engl. *Stakeholders model*). Posledice pogrešnih odluka mogu dovesti do raznovrsnih troškova za privredno društvo (Carberry, Engelen, & Essen, 2018, str. 123). Pokriće u slučaju nastanka štete povodom aktivnosti direktora koji postupava savesno, može se obezbediti putem osiguranja od odgovornosti (engl. *D&O Insurance*), ali samo u slučaju obične nepažnje. Ciljna funkcija osiguranja od odgovornosti nadovezuje se na ciljnu funkciju režima odgovornosti (Vasiljević & Tomić, 2020, str. 31). Privredna društva mogu nadoknaditi troškove sudskog postupka ako je direktor postupao u dobroj veri, u skladu sa zakonom i u najboljem interesu društva (Međunarodna finansijska korporacija, 2011, str. 115). Iako osiguranje od odgovornosti omogućava kontrolu rizika poslovanja, neophodno je pronaći odgovarajuću meru zaštite direktora da bi se predupredio problem poznat kao moralni hazard (Parchomovsky & Siegelman, 2021, str.5).

Savremene tendencije u uređivanju ove oblasti kreću se ka proširenju obima dužnosti direktora. Evropski parlament u Rezoluciji o održivom razvoju iz 2020. godine naglašava važnost jačanja uloge direktora u ostvarivanju dugoročnih interesa i ističe potrebu za uspostavljanjem

ravnoteže između kratkoročnih i dugoročnih ciljeva, uzimajući u obzir principe održivog korporativnog upravljanja. Evropska komisija je 2020. godine objavila nameru o donošenju propisa koji uređuju dužnosti kompanija i direktora u pogledu ljudskih prava i zaštite životne sredine. Direktiva ima za cilj da obaveže kompanije i direktore da sprečavaju štetne uticaje poslovanja na ljudska prava i životnu sredinu (Allen & Overy LLP, 2022). Evropska komisija navodi da nepostojanje jedinstvenih nacionalnih pravila o dužnosti pažnje direktora usporava prihvatanje dobre prakse. Plan je da nakon usvajanja Predloga direktive od 23. februara 2022. godine (*Proposal for a Directive on corporate sustainability due diligence and annex*) države članice u roku od dve godine uvedu nova pravila i dostave izveštaj o tome Komisiji. (European Commission, Publication Office, 2020). Porast broja sudskih sporova protiv kompanija zbog njihovih aktivnosti koje krše ljudska prava od značaja je za dužnosti direktora. U Francuskoj, Nemačkoj, Holandiji i Velikoj Britaniji, vođeni su postupci protiv kompanija zbog negativnih uticaja na ljudska prava ili životnu sredinu (McCorquodale & Neely, 2021, str. 22). Kršenje dužnosti pažnje od strane direktora može dovesti do derivativnih tužbi, s obrazloženjem da je kompanija pretrpela štetu zbog njihovih propusta. U SAD je pokrenut sudski postupak povodom zanemarivanja dužnosti direktora da stvore okruženje u kojem nema kršenja ljudskih prava, što je dovelo do reforme u oblasti korporativnog upravljanja. (McCorquodale & Neely, 2021, str. 22). Važno je istaći da je u pogledu kršenja ljudskih prava u uporednom pravu moguće voditi i krivične postupke. Na primer, u Francuskoj su direktori jedne kompanije optuženi za saučesništvo u ratnim zločinima i zločinima protiv čovečnosti zbog postojanja komercijalnih sporazuma s islamskom oružanom grupom ISIS (Trial International, Geneva, 2022). Zatim, u Italiji je počelo suđenje protiv generalnog direktora jedne kompanije zbog krivičnog dela korupcije koje je navodno počinjeno u Nigeriji. Trenutni stav je da ne postoje propisi EU koji predviđaju odgovornost za direktore koji ne preduzmu mere u vezi s ljudskim pravima, iako postoji niz indicija u sudskoj praksi koje ostavljaju mogućnost odgovornosti direktora u određenim slučajevima (McCorquodale & Neely, 2021, str. 22).

Kretanja u ovoj oblasti su u nekoj meri rezultat globalizacije koja se ogleda u pokušajima harmonizacije i unifikacije pravila. Ovde je spor-

no pitanje celishodnosti, imajući u vidu da pravna regulativa odražava sistem vrednosti jednog društva. Društvene norme i stepen razvoja korporativne kulture moraju biti reflektovani kroz pravne norme. Sledstveno tome, selektivna implementacija odredaba stranih prava može voditi nedoslednosti u uređenju oblasti odgovornosti direktora. To znači da odredbe o odgovornosti direktora u privrednom statusnom pravu moraju biti u skladu s pravnim sistemom u celini kako ne bi bila narušena pravna sigurnost. Primer uvedenog pravnog transplantata koji nije korišćen u dovoljnoj meri da bi ispunio ciljeve implementacije jeste derivativna tužba. Procena uspeha ovog instituta obuhvata dva kriterijuma. Prvo, da li se pravni transplant primenjuje u praksi i drugo, da li funkcioniše u skladu s postavljenim ciljevima. Rezultati istraživanja daju negativan odgovor na oba ova pitanja (Mihailović, 2020, str. 298–299).⁸ Ipak, postoje i situacije u kojima je kombinovanje modela upravljanja neminovnost, kao u slučaju povezanih društava i transnacionalnih kompanija kod kojih je pitanje kontrole i odgovornosti još složenije. Pravila koja se odnose na poslovanje i pravnu kontrolu, posmatraju se u širem međunarodnom i društvenom kontekstu, u kome isključiva rešenja jedne države nisu poželjna. Usklađivanje propisa između država u ovom slučaju doprinosi razvoju međunarodne trgovine i sprečava sukob jurisdikcija (Ljutić, 2013, str. 21).

5. Zaključak

Pod uticajem promena u pristupu poslovanju na svetskom nivou, menja se i položaj direktora, odnosno upravnog odbora u privrednom društvu. Nova rešenja, naročito ako su preuzeta iz uporednog prava, moraju biti precizirana, jasna i primenljiva. Od (ne)adekvatnih zakonskih rešenja umnogome zavisi ponašanje direktora, ali i uspeh u upravljanju kompanijom.

Na osnovu dostupnih informacija može se opaziti trend proširenja obima odgovornosti direktora. Njihove obaveze prema društvu i drugim subjektima određene su na nekoliko nivoa kroz poštovanje odredaba

⁸ Kao razlozi navode se nedovoljan obim sudske prakse u kojoj se derivativna tužba svodi na sporadične primere, neadekvatna informisanost i neprofesionalnost tužilaca u ovim postupcima. Videti: Mihailović, 2020, str. 298–299.

predviđenih zakonom, internim aktima privrednog društva i kodeksom korporativnog upravljanja (iako ima snagu preporuka). Proces pridruživanja Evropskoj uniji nameće potrebu za harmonizacijom s pravom EU, pa je neophodno osvrnuti se na tendencije koje su prisutne u ovom pravnom sistemu.

Novi Zakon o izmenama i dopunama Zakona o privrednim društvima iz 2021. godine, u kontekstu odgovornosti direktora, uvodi izmene u vezi s dužnošću prijavljivanja poslova i radnji u kojima postoji lični interes. Ova obaveza, osim preciziranja pojedinih odredaba (npr. propisivanje sadržine obaveštenja), suštinski ostaje nepromenjena. Na posletku, možemo zaključiti da u pravu Republike Srbije ima prostora za usvajanje novih rešenja u ovoj oblasti i ispravljanje nedoslednosti.

Literatura:

- Allen & Overy LLP, (2022). *The EU Commission's proposal for a directive on corporate sustainability due diligence*, London, preuzeto 07. maja 2022. sa <https://www.jdsupra.com/legalnews/the-eu-commission-s-proposal-for-a-1341738/>
- Vasiljević, M. (2021). Kompanijsko pravo dvadeset i prvog veka. *Revija Kopao-ničke škole prirodnog prava*, vol. 3, br. 1, str. 51–91
- Vasiljević, M. & Petrović Tomić, N. (2020). Odgovornost uprave akcionarskog društva za osiguranje za sprečavanje nezakonitog poslovanja. *Pravo i privreda*, vol. 58, br. 1, str. 7–39.
- Dimić, S. & Božić, V. (2020). Poreska krivična dela kao vodeći oblik privrednog kriminaliteta. *Pravo i privreda*, vol. 58, br. 4, str. 55–73.
- Đorđević, M. (2004).** Korporativno upravljanje: geneza, modeli i problemi. *Privredna izgradnja*, vol. 47, br. 3–4, str. 191–212.
- Đurić, B. (2021).** Pojam i karakteristike korporacije i savremenih sistema korporativnog upravljanja. *SVAROG*, 22, 193–210.
- Zaman, R, Jain, T, Samara, G., & Jamali, D. (2020). Corporate governance meets corporate social responsibility: Mapping the interface. *Business & Society*, 61(3), 690–752.
- Jovanović Zattila, M. (2016). Kontrolni mehanizmi korporativnog upravljanja. *Zbornik radova Pravnog fakulteta u Nišu*, 74. Niš: Pravni fakultet.

- Jones, T, Harrison, J., & Felps, W. (2018). How applying instrumental stakeholder theory can provide sustainable competitive advantage. *Academy of Management Review*, 43(3), 371–391.
- Ljutić, I. (2013). *Pravna kontrola transnacionalnih kompanija*. Niš: Univerzitet u Nišu, Pravni fakultet.
- Međunarodna finansijska korporacija. *Korporativno upravljanje priručnik*. Beograd, 2011.
- Mihailović, A. (2020). *Derivativna tužba, Doktorska disertacija*, Univerzitet Union, Pravni fakultet, Beograd
- Mihajlović, B. (2018). *Dužnost lojalnosti prema privrednom društvu*. Kragujevac: Univerzitet u Kragujevcu
- McCaffrey, M. (2017). The morals of moral hazard: a contracts approach. *Business Ethics: A European Review*, 26(1).
- McCorquodale R. & Neely, S. (2021). Directors duties and human rights impacts: a comparative approach. *Journal of Corporate Law Studies*, 21(2).
- Parchomovsky, G. & Siegelman, P. (2021). *Third Party Moral Hazard and the Problem of Insurance Externalities*. University of Pennsylvania Carey Law School and Law School.
- Peart, J. & Knowles, L. (2018). Applying the Stakeholder Model to Social Entrepreneurship – A Practitioner Approach. *Journal of Multidisciplinary Research*, 10(1–2), 85–95.
- Radović, V. (2021). Cilj privrednog društva sa osvrtom na aktuelnu pandemiju. *Revija Kopaoničke škole prirodnog prava*, 3(2), str. 25–58.
- Stefanović, Z. (2013). *Kompanijsko pravo*. Beograd: Univerzitet Union, Pravni fakultet.
- Trial International, *Lafarge/Eric Olsen and Others*, (2022). Geneva, preuzeto 06. maja 2022. sa <https://trialinternational.org/latest-post/lafarge-eric-olsen-and-others>
- Carberry, E, Engelen, P. J, & Van Essen, M. (2018). *Which Firms Get Punished for Unethical Behavior? Explaining Variation in Stock Market Reactions to Corporate Misconduct*. Business Ethics Quarterly, Cambridge University Press

Pravni izvori:

European Commission, Directorate-General for Justice and Consumers, Study on directors duties and sustainable corporate governance: final report, Publications Office, 2020, <https://data.europa.eu/doi/10.2838/472901>

European Parliament resolution of 17 December 2020 on sustainable corporate governance (2020/2137(INI))

Zakon o privrednim društvima („Sl. glasnik RS“, br. 36/2011, 99/2011, 83/2014 - dr. zakon, 5/2015, 44/2018, 95/2018, 91/2019 i 109/2021)

Zakon o izmenama i dopunama zakona o privrednim društvima („Sl. glasnik RS“, br. 109/2021)

Kodeks korporativnog upravljanja („Sl. glasnik RS“, br. 99/2012)

Krivični zakonik („Sl. glasnik RS“, br. 85/2005, 88/2005 – ispr., 107/2005 – ispr., 72/2009, 111/2009, 121/2012, 104/2013, 108/2014, 94/2016 i 35/2019).

OECD (2015), G20/OECD Principles of Corporate Governance, OECD Publishing, Paris.

<http://dx.doi.org/10.1787/9789264236882-en>